دانی ئەژدیهاچاندن و نووقومبوونی غەززە لە دەریادا.. بەکر ئەحمەد

“بریا ڕۆژێک بەخەبەر بێم و ببینم غەززە نوقمی دەریا بووە”، ئەمە خولیا گەورەکەی “ئیسحاک ڕابین”ە، سەرەکوەزیرانی پێشووی ئیسرائیل لە ساڵی 1992 دا (١) . بێگوومان ، ساڵێک لەوەو پێش, ئەو ویاسر عەرەفات ، خەلاتی ئاشتی وەردەگرن بۆ ئیمزاکردنیان لەسەر ڕێکەوتننامەی ئوسلۆ.

“رابین” وەک جەنەراڵێک و سیاسییەک، ئەو ئاڵوگۆڕە گەورانەی بینی بوو کە لە سەر نەخشەی سیاسی غەزەدا خۆی نمایش دەکرد و نەخشەو پلانەکانیشی بەشێک بوون لەو چارەسەرانەی کە لەلایەن ئەو و دەسەلاتدارانی دیکەی ئیسرائیلەوە خراوەتە ڕوو.

ئەگەر سەلمانی لە فەنتازیای زۆر کەسدا شاری “هەڵمەت و قوربانییە”، ئەوە غەززە لە پێش هەموو ناوچەکانی دیکەوەیە لە فەلەستیندا. بە تایبەت لە دوای ١٤ی حوزەیرانی 2007 دا کاتێک حەماس لەم رۆژەوە ئیدارەی غەززەی دەکەوێتە دەست. ئەم ناوهێنانە وەک هیچ شانازییەک ناکرێت بە گەردنی حەماسدا هەڵبواسرێت کە بزوێنەری “شاری هەڵمەت و قوربانی” بوونی غەززە بێت، بەڵکو ئەم خۆ.جیاکردنەوە سیاسیە لە ئیدارەی فەتح ، غەززە دەکاتە ناوچەیەکی گەمارۆدراوی ژێر دەسەلاتی یاساکانی ئاوارتە. دۆخێک کە وا لە غەززەییەکان دەکات کە بۆ پەیداکردنی نانی رۆژیشیان دەبێت لە رێگای تونێلە ژیرزەمینییەکانی نێوان غەززە و میسرەوە خۆراکیان پێ بگات.

ئەم هەلومەرجە، کارێک دەکات کە غەززە و غەززەییەکان بخاتە سەر ئاگر و هەموو ساتێک ئامادەبوونی ئەگەری تەقینەوەی رق و کلپەی نارەزاییەتییەکانیان لەسەر پێ بێت.

نەهامەتییەکە لەوەدایە کە دەسەلاتی خۆماڵی نەیتوانیوە ئەو هەلومەرجە بگۆرێت کە دەسەلاتدارێتی ئیسرائیل ڕۆژانە لە فراوانکردنەوەی نیشتەجێ تازەکان و پیادەکردنی سیاسەتی ئاپارتاید بەرانبەر فەلەستینیەکان و خەلکی غەزە بە تایبەتی پیادەی دەکات.

بۆیە کەنارێکی بچکۆلە لەو سەرزەمینەی کە پیی دەڵێن غەززە، دەبێتە ئەو مەنجەلە لەسەرئاگرنراوەی کە هەموو تراژیدیای ئینسانی فەلەستینی تیا کۆدەبێتەوە. غەززە لێرەوە دەبێتە فەلەستینێکی

بچکۆلە و بەو مێژووەدا دەبڕێتەوە کە فەلەستین لە 1948 وە پیایدا تێپەڕیوە. بەڵام بۆ جاری دووەم.
ئەم هەلوومەرجە تایبەتییەی غەززە کە هێشتا لە کەناری دەریادایە و نوقووم نەکراوە، دەبێتە شوێنی پلاندانانێکی تایبەتی دەسەلاتدارانی ئیسرائیل لە سەرەتای هەشتاکانەوە بۆ ئەوەی ئاڵوگۆڕێک پێک بێت. بە جڵەوگرتنی کۆمۆنیست و چەپ و فەتح و هێزە مەدەنییە ڕادیکاڵەکانی دیکەی ناو ئەم کەرتەی کە لە ناوچەکانی دیکەی فەلەستین دابڕنراوە، ئیسرائیل ڕێگادەکاتەوە کە لەپاڵ سەرمایە گووزاری زەبەندی سعودییەکاندا، دەستبداتە قومارێکی ئیجگار گەورە و چاوپۆشی لە دامەزراندنی ئەم باڵەی ئیخوان موسلمین بکات لە غەززەدا. لە زمانی "ئیسحاق سەگێف"ەوە کە موتەسیریفی سەربازی غەززە بووە لەو کاتەدا، بە پێی هەواڵێک کە لە ساڵی 1981 دا لە نیۆرک تایمزدا بلاوکراوەتەوە، بوودجەیەکی گەورە وەردەگرێ و دەیداتە ئیخوانەکانی غەززە. سەیری لینکی هەوالەکە بکە لێرەدا(Opinion | Casting Blame in the Israel-Gaza Conflict – The New York Times (nytimes.com)).

بە سویدی دەڵێن: ئەوەی "با" بچێنێ، زریان دەدوورێتەوە". بە زمانی ئەفسانە یۆنانییەکە، ئەم جۆرە لە ڕەفتارنواندن پێیدەوترێت: هەژدیها چاندن. ئەفسانەی ئەژدیهاچاندن واهیی دێتە گێڕانەوە.
کادمۆس شازادەیەکی فینیقی بووە. وەختێک "ئەوروپا"ی خوشکی دەڕفێنن لە لایەن "زیوس"ەوە، دەکەوێتە سەفەری گەڕان بەشوێنیدا تا پەیدای بکات. بەلام بە بێ هیچ دەرئەنجامیک. وەختێک دەگاتە "دیلفی"، داوای ئامۆژگاری لە "ئۆراکڵ"ی خواوەند دەکات. ئۆراکڵ پێی دەڵێت: " لە جیاتی گەڕان بەدوای ئەوروپای خوشکدا، باشترە واز لەو کارە بێنێت و دوای مانگایەکی سپی بکەوێت و لە کوێدا دەوەستیت و دەیەوێ ئیسراحەت بکات، لەویادا شارێک دروست بکات. کادمۆس مانگاکە دەبینێت و دەبینێت لە شوێنێکدا دەوەستێت، هاوەڵەکانی بانگدەکات بچن لەو دارستانە نزیکەی شوێنی حەوانەوەی مانگاکەوەیە ئاو بێنن تا سوپاسی "زیۆس"ی پێبکات. بەڵام سەرچاوەی ئاوەکە لە لایەن ئەژدیهای "ئارێز"ەوە کە خواوەندی جەنگی یۆنانییەکانە چاودێری دەکرێت. کاتێک پیاوەکانی کادمۆس نایەنەوە و ئەو خۆی دەچی بزانێت چییان بەسەردا هاتووە، دەبینێ هەموو پیاوەکانی کوژراون و بە ناچار خۆی دەکەوێتە جەنگی ئەژدیهاکە و لە دەرئەنجامدا دەیکوژێ.
لەو کاتەدا "بالاس"ی خواوەندی ئەسینا دادەبەزێتەخوار و فەرمانی پێدەکات، نیوەی دانی ئەژدیهاکە بچێنێت و نیوەی دانەکانی دیکە بدات بە "لایتیس". لە دندانی چەندراوی ئەژدیهاکەوە ،

جەنگاوەرانەکی پێچەک سەوزدەبن و دەنە دەر کە دەکەونە کوشت وکوشتاری یەکتری و تەنانەت جەنگی خۆیشی.
بەیەش ئەوەی لە سیاسەتدا بەسەرکەوتنەکی کادمەسیانە ناودەبرێت، هیچ شتێک نییە جگە لە چنینەوەی بەروبوومەکانی شکستی خۆ ئەگەر چی بەیار بوو وەک سەرکەوتن بە خۆ تەماربکرێت. ئەمە ئەو پەیامەیە کە ئەفسانەکە دەیگەیەنێتەوە.
ئیستا ددانی چەنراوی ئەژدیهاکەی خۆ لە غەززەدا، نەک هەر گەورەبووە و هەزەکانی دیکەی دەوروبەری خۆی لووشداوە، بەلکو لەو ئاستەداشدایە کە کەلەبەی خوێناوی خۆی لە جەستەی خودی ئیسرائیل گیرکردووە.
بەڵام بەرلەوەی قسەلەسەر “هەژدیها چاندن” و دانەگەورەبووکانی بکرێت، خودی غەززە جیگایەکی تایبەتی هەیە. ئەوەی کە چالاکی و جموجۆڵی سیاسی لەم کەنارەی دەریادا لە هەشتاکانەوە هێند گەورەیە کە مەسادی ئیسرائیلی ناچاردەکات ئەو کارە بکات کە لەسەرەوە ئاماژەم پێدا، غەززە لە دوای گەندەبوون و بەگەنکردنی ئیدارەی “فەتح”ەوە دەبێتە سەنتەری مقاوەمەت لە بەرانبەر ئیسرائلدا.
دەسەلاتی فەتح لە دوای بەدەسەلاتگەیشتنیەوە، فەرمانبەرەکی ئیداری ملکەچە و ئەو دەخە بەسەردەبات کە دەسەلاتی کوردی لە سەرەتای نەوەدەکانەوە تا ئەمڕۆ کردوویەتی.
غەززە ئەو سەرزەمینەیە کە لە پاش دەسەلاتگرتنەدەستی ئیدارەی عەرەبی خۆیەوە ، تالاوەکانی ئاپارتاید و دەسەلاتەکی راسیستی بە گەشت و خوێنەوە تاقیدەکاتەوە و ئیدارەی خۆمانیش لە بەیانامە دەرکردنی سەرکەنەکردن بەولاوە، کارەکی دیکەی نەکردووە. تەنانەت لە چالاکی موخابەراتی ژەربەژەردا، زانیاری هەموو هیزە ئەپەزسینەکانی ژیردەسەلاتی خۆیان وناوچەی غەززەیشییان داوەتە مەساد.
غەززە لەمەدا ، ئەو بەشەی دەرەوەی دەسەلاتی “فەتح”ە کە دەیەوێت پرسی ئینسانی فەلەستینی و ئاپارتاید لە گشتییەتی خۆیدا نەمەنە. ئەمە بەرهەمی دابراندنی غەززەیە لە ناوچەکانی تری فەلەستین. بە کورتیەکەی بەشەکی دابراوی تەوقدراو، هەموو بناغە ستراکتەرییەکانی ئەوەی پێیدەوترێت کێشەی فەلەستین ، لە خۆدا کۆدەکاتەوە.
بەڵام ئایا ئەمە بەرهەم و چالاکی سیاسی “حەماس”ە؟
لە ئاستیدا وەلام بە نایە. ستەم لەوەیەوە و لە بیست و چوار سەعاتدا چاولەک نانە و حەماس لەوی بەت یان نەبەت، ئابەوقەدانی ئەم ناوچەیە نارەزایەتی دەکوڵێنێت.
حەماس لەوەیە و سواری ئەم شەپەلی نارەزایەتیانە بووە. هاوکات ئینسان دەتوانە ئەوەش بەیە کە حەماس ئەم نارەزایەتییە کەپەگرتووەی ناو غەززە بەو ئاراستەیەدا دەبات کە لەگەل ئەجەندای سیاسی

خۆیدایە. بەڵام بوونی حەماس و نەبوونی، ئەم مافی موقاوەمەتکردنەی هاووڵاتییان لەبەرانبەر سیستەمێکی راسیستیدا ناکرێ لەکەدار بکات و هەڵویستییان بخاتە ژیر پرسیارەوە.

ئاماژەکان بەرەوە کوێ دەڕۆن؟

چۆڵکردنی غەززە بۆ مانای هەڵبژاردنی ئەگەری ئاوەرەکردنی 2 ملیۆن ئینسان بۆ ئەوەی وەک هەموو فەلەستینییەکانی ترلە کەمپەکانی ئاوارەیدا بژین. لە پراکتیکدا: یانی هاتنەدی خەونی لە دەریادا نوققوومکردنی غەززە.

دەرهێنانی دانەکانی حەماس و تەسلیمکردنی ئیدارەی غەززە بە فەتح، دەکرێ ئەلتەرناتیڤێکی گوونجاوتر بێت کە کۆمەلگای نەتەوەیی سەری ڕەزامەندی بۆ دەلەقێنێ.

دەرهێنانی دانەکانی حەماس و داگیرکردنەوەی غەززە لەلایەن ئیسرائیلەوە.

یان، تێوەگلانی هەموو ناوچەکە لەشەڕێکی ماڵوێرانکەرانەدا.

لە ئیستادا خەونی نووقومبوونی غەزە، هەر بە تەنها خەونێکی ئیسرائیل نییە. زۆرن ئەو دەسەلاتانەی بە نهێنی ئەم خەونە دەبینن. بەڵام غەززە لەوێیە، بێ حەماس و بە حەماسەوە. چونکە بنەما سەرەتاییەکانی سەرکوت و بێحورمەتیکردن بە ئینسان، لە ئاستێ نێونەتەوایەتییەکەیدا لەسەر شانەی غەززە و لە نیگای مندالانی دەست وقاچ پەڕیودا خۆی نمایشدەکات. دەڵێن: منداڵانی غەززە لەخەو ڕادەچڵەکن، نەلە بەر کابووسەکانی ناو سەریان، بەلکو لە ترسی ئەوەی لەبیریان چوو بێت ناوی خۆیان لەسەر قۆلیان بنووسن. ئەوان ڕادەچڵەکن و بە پەلە سەیری سەرقۆڵی خۆیان دەکەن. تا لە لەوە دڵنیا ببنەوە کە لە ئەگەری بۆمبارانی ماڵەکانیاندا، کاتێک کەسێ جەستەی ژێرخاک و پەردووەکان دەردەکێشێ، بزانرێت کە کچ و کوڕی کێیە.

نەبینینی ئەم ستەمە سیستیماتیک و ئاپارتایدە ڕۆشنەی کە کەمایەتییەکی هاووڵاتییان دەیانەوێ لەسەر خۆیان و زۆرایەتی کۆمەلگای فەلەستین نەمێنێ، ڕەوایەتی قەتل و عامی غەززە نادەتە دەست هیچ کەسێک.

تەنانەت ئەگەر تەرەفێکی ئەم جەنگە حەماسیش بێت.

با ئەم وێنەیە کەمێک ڕۆشنتر بکرێتەوە.

گریمان چەند ڕۆژێکی بەر لە شانزەی سێی ساڵی 1988و ئیسلامیەکانی کوردستان و یەکێتی و پارتی هەلەبجە دەگرن و بەعسیش بە هەموو چەکێک شار دەخاتە ژێر گەورەترین ئابڵۆقەی ئابووریی و بۆردوومانی زەمینی و ئاسمانییەوە. بۆ هەڵوێستوەرگرتن لەبەرانبەر سیناریۆیەکی

وەک ئەوەی سەرەوەدا کام هەڵوێست لە پلەی یەکەمدایە بۆ تاوانبارکردنی لایەنەکانی دەرگیر لە جەنگدا: گرتنی شاری هەڵەبجە لەلایەن یەکێتی و پارتیی و ئیسلامییەکانەوە یان کیمیابارانکدنی شارێک. بە بڕوای من هۆی کیمیاییبارانکردنی شارێک ناخرێتە تەرازووی کێششی سەربازیی بۆ گرتنی شارێک و هیچ کەسێکی خاوەن موڕاڵی سیاسیی ناتوانێت بڵێ ئەگەر ئەو هێزانە ئەو کارەیان نەکردایە، بەعسیش وای نەدەکرد. تەنها لە دەسەڵاتێکی فاشیستی دەوەشێتەوە کە بە شێوەیەکی دەستەجەمعی سزای سەدان هەزار هاوڵاتی بدات بەوەی چەند هێزێکی سیاسی بە پێی بەرژەوەندییەکی تایبەت شارێک دەگرن و دەوڵەتیش غازی کیمیاوییان بەسەردا دەڕێژێت. ئەوەی لە غەززەدا دێگووزێرێ هەمان شتە. دوو ملیۆن ئینسان خراونەتە قەفەسێکی داخراوەوە. بەوەی حەماس دەسەلاتدارێتی ئەم ناوچەیەی بەدەستەوەیە، هیچ دەوڵەتێک بە ناوی لێدان لەم دەسەڵاتەوە بۆی نییە تازەترین چەکەکانی سەردەم بەسەر ماڵ و منداڵی ناوچەیەکی دوو ملیۆنیدا ببارێنێت کە دەرفەتی هەڵهاتنیشییان لێسەندرابێتەوە. تۆ کاتێک وەک هاوڵاتییەکی کورد پێتوانییە دەسەڵاتی بەعس حەقی خۆی بوو شارێک کیمیاباران بکات بەوەی کۆمەڵێک چەکداری سەر بە گرووپێکی ئۆپۆزیسیۆن شارەکەیان خستۆتە ژێر کۆنترۆڵی خۆیانەوە، بە هەمان شێوەش ناتوانیت پێتوابێ ئیسرائیل حەقی خۆیەتی دوو ملیۆن ئینسان بخاتە ژێر چەکی فسفۆڕیی و سەرتاپای پێداویستییەکانی کۆمەڵگایەک لە بناغەوە هەڵتەکێنێت. یان پێتوابێت ئێمە جێنگی تێرۆریستێکانێ وبا بڕێبنێ گیانی یێکدی. لێرەدا بەرگ و ڕەنگی ئایدیۆلۆژی حەماس و یەکێتی و پارتیبوون مانایەکیان نییە. بەڵکو ئەوەی جێی سەرنجە، بە ڕەهینەگرتنی ژیانی دوو ملیۆن ئینسانە لە شوێنێکدا بەوەی حەماس دەسەڵاتدارێتی ناوچەکەیە.

لێم گێشێنیگایێوێ سێیری جێنگی ئێستای غێززێ نێکرێت، دێکرێ ببیتێ بێشێک لێو لێشکرێی خێو بۆ نووقومبوونی غێزێوێ دێبیین لێ دێریادا. یان خستنێ ژێر چادریان لێ بیابانی نێوان میسر و ئیسرائیلدا.

بێڵام غێززێ لێوێیێ، چونکێ بناغێکانی سێرکوت لێ ئیسرائیلدا بۆ تێواوێتی خۆیێوێ ئامادێیی هێیێ.

بێکر ئێحمێد
10,20 ,2023

Hamas, Israel och Palestina av Bitte Hammargren -1 ((aftonbladet.se